

PROGRAM PODPORY
ČESKÉHO
KULTURNÍHO
DĚDICTVÍ
V ZAHRANIČÍ

Závěrečná zpráva o působení lektorky/lektora

Akademický rok: 2016/2017

Destinace (země, město): Ruská federace (RF), Jekatěrinburg

Jméno, příjmení: Mgr. Radan Kapucján

Místo působení: Uralská federální univerzita B. N. Jelcina (UrFU), Jekatěrinburg, RF

Český jazyk na UrFU

Český jazyk se vyučuje jako nepovinný předmět v rámci různých oborů. Na departamentu mezinárodních vztahů UrFU (DMO) jako druhý, na dalších pracovištích převážně jako třetí cizí jazyk. Vedle zaměření na současný hovorový jazyk český, včetně reálií, se studenti zpravidla připravují na krátkodobé stáže, případně oborové studium na českých vysokých školách.

V akademickém roce 2016/2017 se český jazyk vyučuje ve 4. ročníku (18 studentů) jako druhý cizí jazyk.

Výuka kurzů českého jazyka na Uralu (na všech univerzitách) probíhá zpravidla od pondělí do pátku, výjimečně i v sobotu (zpravidla konzultace). Ti, kteří se učí češtinu jako druhý jazyk, absolvují zpravidla tříletý kurs, ostatní kurs roční. Obvykle v lichých semestrech dostávají pouze zápočty, v sudých skládají navíc zkoušku z dříve probrané látky.

Lektor vyučuje na denním oddělení departamentu DMO UrFU. Vzhledem k částečnému úvazku na domovském departamentu vede se souhlasem svých nadřízených další kurzy jak v rámci univerzity UrFU, tak mimo ni.

V akademickém roce 2016/2017 se podařilo otevřít roční kurzy na Filologické fakultě UrFU (FilF, 8 studentů), na katedře politologie institutu IGNI UrFU (KatP, 12 studentů), na Stavebním institutu UrFU (StI, 10 studentů), dále pak na univerzitě UralGAKhA (9 studentů).

Krátký přehled

4. ročník, bc. – 18 studentů

FilF – 8 studentů

KatP – 12 studentů

StI – 10 studentů

UralGAKhA – 9 studentů

Věk studentů se zpravidla pohybuje mezi 17–21 lety (bakalářské studium) a 21–25 lety (magisterské studium). Výjimečně se hlásí i starší, například aspiranti, těm se ale předmět nezapočítává do studijních výsledků.

Podmínky pro výuku

Celkem na Katedře cizích jazyků DMO UrFU působí 78 pedagogů, 2–3 zahraniční lektori, 1 sekretářka, 1 laborantka.

Katedra má kmenově k dispozici pouze dvě místnosti – první z nich slouží jako pracovna vedoucí katedry, druhá jako kabinet sekretářky, laborantky, zástupce vedoucí a jako archiv katedry. Na katedře má lektor k dispozici telefon (pouze městský), kopírku (kopírka často nefunguje). Nebývá k dispozici samostatná učebna pro jazykovou výuku, ale na fakultách jsou obvykle k dispozici volné učebny, zpravidla pouze se základním vybavením, tj. bílá nebo zelená tabule (fixy, případně křídly, si lektor pořizuje vlastní), bez techniky, často bez zásuvek. Pokud lektor chce používat třídu s veškerým technickým vybavením (tzv. jazykovou laboratoř), musí o tuto třídu písemně požádat předem, zpravidla na začátku aktuálního týdne.

Vzhledem k tomu, že se jedná převážně o roční kurzy současného hovorového jazyka českého, soustředíme se především na náležitou výslovnost, na komunikaci v jednodušších, gramaticky správných větách. Žádná z univerzit nemá oprávnění vydávat samostatné certifikáty o absolvovaných kurzech.

Lektor kromě samotné výuky organizuje kulturně-osvětové programy jako například projekt „ČESKÁ BESEDA“, tradiční setkání u památníku čs. legií, studentské video konference, on-line lekce českého jazyka, vydává vlastní populárně-naučný čtvrtletník AVD REVUE (bývají zde publikovány mimo jiné studentské práce na různá česko-ruská témata), spolupracuje s konzulátem při přípravě oficiálních akcí, napomáhá českým studentům při příjezdu na stáž do neznámého prostředí na Uralu apod.

Spolupráce s ostatními organizacemi

Lektor aktivně spolupracuje s ostatními univerzitami, kde se vyučuje čeština jako výběrový předmět (např. univerzita UralGAKhA), s Oblastní knihovnou Bjelinského, s místními vojensko-historickými kluby. Spolupráce s Generálním konsulátem ČR v Jekatěrinburgu je příjemná, věcná. Vřele děkuji jmenovitě panu generálnímu konsulovi Josefu Maršíčkovi i jeho zástupci panu Petru Richtrovi. Oba jmenovaní se snaží vždy vycházet vstříc nejen lektorovi při přípravě různých projektů, ale také ruským studentům, kteří vyjíždějí do ČR na stáže.

V letošním roce se podařilo navázat spolupráci s místním státním Gymnáziem č. 108 v Jekatěrinburgu. Z projektu dětských výtvarných prací „Po českých stopách na Uralu“ byl publikován česko-ruský nástěnný kalendář, následná výstava dětských prací „Ural – můj rodný kraj“ v r. 2017 putuje po Západočeském kraji. Přípravuje se obdobná výměnná výstava dětí z partnerské ZŠ Hartmanice (okres Klatovy).

Historie výuky českého jazyka a pedagogický sbor

Čeština je v rámci výuky cizích jazyků na UrFU nabízena od roku 2008. Kromě češtiny se na katedře studují i další slovanské jazyky – polština, bulharština, srbština. V současné době na UrFU a dalších místních univerzitách je český jazyk, převážně jako kurz současného hovorového jazyka, vyučován jedním rodilým mluvčím.

Učební materiály

K výuce praktického českého jazyka se zpravidla používá učebnice “Khotite govorit po-cheshski” Elgy Čechové, případně jako doplňkový materiál „Uchebnik cheshskogo jazyka“ A. G. Shirokovy, „Cvičení z gramatiky a lexikologie“ A. Trnkové, dále řada učebnic, které byly vydány ve spolupráci s UJOP UK v Praze. Ve vyšších ročnících se pracuje též s aktuálními publicistickými texty i pořady, například ze zdrojů: www.novinky.cz, www.rozhlas.cz, www.lidovky.cz, www.czechtourism.cz, www.ceskatelevize.cz apod.

Ubytování a životní podmínky

Lektor oficiálně bydlí (tj. je též přihlášen k přechodnému pobytu) na jedné ze starších kolejí UrFU. Má nárok jen na jednu místnost, o sociální zařízení a kuchyňku se musí dělit se spolubydlícími z vedlejšího pokoje (letos – dva studenti vyšších ročníků). Ubytování na univerzitě je v průběhu akademického roku zajišťováno univerzitou. Podmínky na koleji jsou velmi skromné (kolej před rekonstrukcí). Lektor má k dispozici pokoj pouze se základním vybavením (skříň, stůl, židle, polička na knihy, postel). Jednu deku a

polštář si vyzvedne proti podpisu při nástupu na kolej, povlečení a praní prádla si zajišťuje sám v blízké veřejné prádelně.

Přístup na kolej je omezený – lektor neustále musí u sebe nosit propustku, návštěvy se mohou se zdržovat pouze do 22 hodin. Lektor si může pozvat hosta pouze třikrát během roku, o častější návštěvy by se muselo oficiálně požádat. Více není podle kolejního řádu povoleno.

Prostor v kampusu („stud-gorodok“) je non-stop monitorován kamerovým systémem, u vchodu je trvale přítomna ochranka, která hlídá bezpečnost na koleji. Od 23 do 6 hodin je vchod na kolej uzavřen. Pokud v odůvodněných případech lektor potřebuje opustit v tuto dobu kolej, je třeba oficiálně předem zažádat u nadřízených o propustku.

Bydlení na koleji má i své plusy – cesta na většinu pracovišť trvá přibližně půl hodiny pěšky. V centru města se nachází celá řada obchodů, pošta, při cestě mj. plavecký bazén, restaurace, jídelny, muzea, galerie aj.

Lektor má možnost pronajmout si byt, ale vzhledem k místním komerčním cenám se to nedoporučuje. Ceny za pronájem bytu v Jekatěrinburgu se pohybují od šesti set euro za měsíc na okraji města za zánovní malý byt. Čím blíže do centra, tím výrazněji roste cena. Veškeré služby se platí smluvně zvlášť. Záleží na lokalitě dostupnosti metra, na velikosti aj. Na toto bydlení univerzita nepřispívá.

Vzhledem k tomu, že nedávno došlo ke spojení dvou menších univerzit v jednu federální UrFU, dochází k neustálé optimalizaci univerzitních struktur. Původní fakulty byly transformovány v instituty a departamenty, které se stále upravují. Tím dochází k tomu, že se neustále mění vztahy mezi lektorem a nadřízenými orgány. Při zajišťování výuky se proto lektor může spolehnout pouze sám na sebe.

Rady a doporučení

1) Samostatnost, schopnost improvizace, a především aktivní znalost ruského jazyka. Pouze se znalostí angličtiny se na lektorát jezdit nedoporučuje. Na pracovišti se lektor domluví pouze rusky. Veškeré podklady pro vízum a pracovní smlouvu si lektor musí vyřizovat samostatně, a to v ruštině. S některými kolegy by se ještě možná domluvil anglicky, ale ruští úředníci na angličtinu nereagují, zpravidla odvolávajíce na Ústavu RF, kde je uvedeno, že úředním jazykem na území RF je ruský jazyk.

2) Trpělivost. Při vyřizování jakýkoliv formalit často hlavní problém spočívá v tom, že je třeba najít na příslušném pracovišti zodpovědného člověka, který se zabývá konkrétní dílčí otázkou, tu vyřešit v rámci úředních hodin a termínů a pokračovat dále v řešení problému.

3) Důslednost. Člověk se setkává často s tím, že místní představitelé aparátu si interpretují ústavu RF, federální zákony, vyhlášky a další pravidla po svém. Bohužel zdaleka ne každý cizinec se vyzná v ruském

právním systému, a proto často vznikají nepředvídatelné, zdánlivě neřešitelné situace – když se, například, dva úředníci odvolávají vzájemně jeden na druhého a ani jeden z nich nechce vydat požadované potvrzení.

4) Dodržování apolitičnosti lektorátu. Doporučuje se vyhýbat především politickým tématům, jakékoliv kritice Rusů (z jejich pohledu často neoprávněné), RF a její posice v současném světě apod.

5) Respekt k místním pravidlům. Je třeba zvyknout si na častou přítomnost policie, ochranky, na namátkové kontroly dokladů i osobních věcí při vstupu do univerzitních prostor i na jiných veřejných místech (metro, divadla, nádraží aj.). Čas od času bývají vyhlašována poplachová cvičení (v různou denní dobu).

6) Opatrnost. Na některých místech, a to i v centru města, se v poslední době hodně staví. Do sporadicky zabezpečených ohrad se začala stahovat nejen podivná individua, ale i toulaví psi, kteří, obzvláště po setmění, obtěžují kolemjdoucí. Nedoporučuje se chodit na místní tržiště mimo pracovní dobu (na blízkých skládkách žije množství potkanů a krys). Vzhledem k tomu, že v Jekatěrinburgu žije hodně cizinců, především z bývalých sovětských republik, je zde v některých čtvrtích relativně vyšší kriminalita (jako kapesní krádeže, apod.).

Od r. 2015 většina cizinců, kteří chtějí na území RF pracovat, musí složit oficiální zkoušku z ruského jazyka a znalosti reálií. UrFU zatím nepožaduje tuto zkoušku při nástupu do zaměstnání, ale je to otázka času, kdy i naše univerzita bude složení této zkoušky vyžadovat. Nicméně, každý lektor, který neovládá plynule ruský jazyk, by jej měl alespoň studovat v univerzitních kurzech. UrFU kurzy ruského jazyka poskytuje pro všechny zahraniční lektory za standardních podmínek jako pro jakékoliv jiné zájemce.

Život v Jekatěrinburgu má i celou řadu plusů, například, obchody, lékárny, kavárny jsou často otevřeny po celý týden do pozdního večera. Dobře funguje metro, ale bohužel pouze jedna linka, zato napříč městem. Za negativa lektor považuje časté dopravní zácpy, především v centru města, problémy s parkováním, nedostatečný městský informační systém apod.

Informace o destinaci: Ruská federace, Jekatěrinburg

Ruskou federaci tvoří 85 subjektů – 22 republik, 3 města federálního významu (Moskva, Sankt Petěrburg, Sevastopol), 9 krajů, 46 oblastí, 1 autonomní oblast (Židovská autonomní oblast), 1 pronajímané teritorium (území kosmické základny Bajkonur v Kazachstánu), 9 federálních okruhů a 1099 měst. Všechny subjekty RF (regiony) jsou rozděleny do devíti federálních okruhů: Centrální, Jižní, Severozápadní, Dálnovýchodní, Sibiřský, Uralský, Povolžský, Severokavkazský federální okruh, Krymský federální okruh.

Město Jekatěrinburg je administrativním, hospodářským i univerzitním centrem Sverdlovské oblasti a Uralského federálního okruhu. Někdy bývá označován jako „hlavní město Uralu“. Jedná se mj. o ekonomicky nejvýznamnější oblast Uralu. Bývá považováno za třetí největší město v Rusku. Mají zde sídlo všechna ministerstva oblastního významu (jejich struktura přibližně odpovídá federálním), významné ruské i světové firmy zde mají zpravidla pobočky. Město je významnou dopravní, a to leteckou i železniční křižovatkou v Rusku.

V Jekatěrinburgu 28. 6. 2017

Mgr. Radan Kapucián, e-mail: radankapucian@seznam.cz

PŘÍLOHY – ILUSTRÁČNÍ FOTOGRAFIE

